

پیش بینی مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دل بستگی در دانشجویان

مهرناز نظری^۱ *، مریم کلهرنیا گل کار^۲، ربابه عطایی فر^۳

چکیده

سبک‌های دل بستگی، روانسازه‌های ناسازگار اولیه و مکانیسم‌های دفاعی از عوامل تعیین کننده اصلی مشکلات روانشناختی هستند. کشف روابط بین این متغیرها از اهمیت نظری و بالینی برخوردارند. هدف از پژوهش حاضر پیش‌بینی مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دل بستگی در دانشجویان بود. جامعه پژوهش شامل کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که از بین آنها نمونه‌ای به تعداد ۲۲۱ نفر بر اساس فرمول فیدل و تاباچنیک (۲۰۰۷) به شیوه تصادفی هدفمند انتخاب گردید. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های سبک‌های دفاعی اندروز و همکاران (۱۹۹۳)، طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۸) و سبک دل بستگی کولینز و رید (۱۹۹۰) بود. فرضیه‌های تحقیق با استفاده از آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان مورد بررسی قرار گرفتند. بررسی نتایج نشان داد که متغیرهای پیش بین می‌توانند ۳۲ درصد از واریانس مکانیسم‌های دفاعی رشدنیافته، ۳۱ درصد از مکانیسم دفاعی رشدیافته و ۳۱ درصد از مکانیسم دفاعی روان آزرده دانشجویان را پیش بینی کنند و طرحواره ناسازگار محرومیت هیجانی ($p < 0/01$) با ضریب منفی و سبک دل بستگی ایمن ($p < 0/01$) با ضریب مثبت وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی رشد یافته گردید و طرحواره‌های ناسازگار اولیه بی اعتمادی و بد رفتاری ($p < 0/05$) و تنبیه ($p < 0/01$) و همچنین سبک دل بستگی دوسوگرا ($p < 0/01$) با ضرایب مثبت وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی روان آزرده شدند. لذا عدم وجود طرحواره ناسازگار محرومیت هیجانی و استفاده از سبک دل بستگی ایمن می‌تواند استفاده از مکانیسم دفاعی رشد یافته در بزرگسالی را پیش بینی کند.

کلمات کلیدی: مکانیسم‌های دفاعی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سبک‌های دل بستگی.

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران. نویسنده مسئول: nazari.mehrnaz1999@gmail.com

^۲ استادیار، گروه روانشناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران m.kalhornia@kiau.ac.ir

^۳ استادیار، گروه روانشناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران. ro.ataeifar@kiau.ac.ir

مقدمه

مکانیسم‌های دفاعی^۱ فرایندهای شناختی خودکاری هستند که افراد در برابر اضطراب، ادراک خطر یا عوامل تنیدگی‌زا حمایت می‌کنند و واسطه بین واکنش در برابر تعارض‌های هیجانی با عوامل تنیدگی‌زای درونی و بیرونی هستند (زندى، شهابی نژاد و برهان، ۱۳۹۶). در واقع کاربرد مکانیسم‌های دفاعی نشان از نوعی شیوه سازگاری است که افراد برای مقابله با افزایش اضطراب به آنها متوسل می‌شوند (لارسن و همکاران^۲، ۲۰۱۰) و نقش تعیین‌کننده مهمی در واکنش فرد به تنش و کاهش ناهماهنگی‌های شناختی و تعارض دارند که در غیر این صورت به اضطراب و یا افسردگی شدید منجر می‌شوند (هیفانتیس، گولیا و کاروالهو^۳، ۲۰۱۳).

فروید^۴ (۱۹۷۶) مکانیسم‌های دفاعی را به عنوان کارکردهای ذهنی تعریف می‌کند که از افراد در برابر اضطراب زیاد ناشی از رویدادهای استرس‌زای بیرونی و حالت‌های مخرب درونی محافظت می‌کند. او سبک دفاعی شخصی، یعنی فراوانی استفاده از مکانیسم‌های دفاعی متفاوت در مقایسه با دیگران را متغیر اصلی برای شناخت شخصیت و میزان سازش یافتگی می‌داند. شواهد تجربی نشان داده‌اند که می‌توان سبک‌های دفاعی را برحسب سلسله‌مراتبی از سازش یافتگی تنظیم کرد. سبک‌های دفاعی سازش یافته^۵ با پیامدهای سلامت جسمانی و روانی در ارتباط هستند و سبک‌های دفاعی سازش نیافته^۶ با بسیاری از شاخص‌های منفی سلامت مانند اختلال‌های شخصیت و افسردگی مرتبط می‌باشند (لیندبلوم و همکاران^۷، ۲۰۱۶).

همچنین شواهد پژوهشی حاکی از آن است که ویژگی‌های روانشناختی منفی می‌توانند سازوکارهای دفاعی ناسازگارانه‌ی فرد را پیش‌بینی نمایند (ژانگ و همکاران^۸، ۲۰۲۰) و در این بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و مکانیسم‌های دفاعی از عوامل تعیین‌کننده اصلی مشکلات روانشناختی هستند، لذا کشف روابط بین این متغیرها با مکانیسم‌های دفاعی از اهمیت نظری و بالینی برخوردارند (بشارت، رنجبر شیرازی و دهقانی آرنای، ۱۳۹۷). یانگ^۹ (۱۹۹۹) برای نخستین بار به مفهوم طرحواره‌های ناسازگار اولیه اشاره و از این مفهوم برای انعکاس تجارب ارتباطی افراد در دوران کودکی استفاده کرد. او این فرض را مطرح کرد که روابط صمیمانه، استقلال، ارزشمندی، انتظارات معقول و واقع‌بینی نسبت به محدودیت‌ها، پنج هدف اولیه‌ای هستند که کودکان برای دستیابی به خرسندی و رشد سالم به آنها نیاز دارند (گودو، دیوز، گریفتس و کیوس، ۲۰۲۴^{۱۰}). زمانی که مراقبین کودک مشکلاتی در تحقق هر یک از این اهداف ایجاد کنند، زمینه شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه را فراهم نموده‌اند طرحواره قالبی است که بر اساس واقعیت‌درمانی یا تجربه شکل می‌گیرد تا به افراد برای تبیین تجربه‌هایشان کمک کند (شی و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۴). ولاسکیو، فراز و فالکو^{۱۲} (۲۰۲۲) در این خصوص بیان کردند طرحواره‌های ناسازگار اولیه، الگوی گسترده‌ای از تفکر درباره خود و دیگران، خاطرات، احساسات تشکیل شده است که از تجارب دوران کودکی نشأت گرفته، در مقابل تغییر سخت هستند و ناسازگار

¹ Defense mechanisms

² Larsen & et al

³ Hyphantis, Goulia, Carvalho

⁴ Freud

⁵ developed

⁶ Undeveloped

⁷ Lindblom & et al

⁸ Zhang & et al

⁹ Young

¹⁰ Cudo, Dobosz, Griffiths & Kuss

¹¹ Shi & et al

¹² Velásquez Marafiga, Ferraz Neis & Falcke

می‌باشند. این طرحواره‌ها به عنوان الگوهای برای پردازش تجربیات بعدی به کار گرفته شده و می‌توانند استرس، نگرش ناکارآمد، سبک تبیینی بدبینانه^۲، ناامیدی و درماندگی را در موقعیت‌ها و رویدادهای مختلف زندگی فعال کنند (لیندبلوم و همکاران، ۲۰۱۶) و منجر به اشکال مختلفی از آشفتگی‌های روان‌شناختی نظیر افسردگی، اضطراب، عدم توانایی شغلی، سوء مصرف مواد، تعارضات بین فردی، اختلال‌های شخصیت و بسیاری از اختلال‌های مزمن روانی شوند (والبرگ و چیاراملو^۳، ۲۰۱۵). ژانگ و همکاران (۲۰۲۰) در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و همچنین مشکلات موجود در سلامت جسمی و روانی با مکانیسم‌های دفاعی بیان کردند طرحواره‌های ناسازگار اولیه و همچنین تنظیم هیجان و مشکلات موجود در سلامت جسمی و روانی در دوران اولیه رشد می‌تواند بر روی مکانیسم‌های دفاعی افراد تاثیر گذار باشد. همچنین نتیجه مطالعه شبانی و سامانی (۱۳۹۹) نشان داد مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه قابل پیش‌بینی است و طرحواره‌های ناسازگار جدایی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل و محدودیت مختل به صورت مثبت و معنادار قادر به پیش‌بینی سبک دفاعی رشد نیافته و روان‌آزرده^۴ و به صورت منفی و معنادار قادر به پیش‌بینی سبک دفاعی رشد یافته می‌باشد.

از دیگر پیش‌بینی‌کننده‌های مکانیسم‌های دفاعی، سبک‌های دلبستگی می‌باشد. دلبستگی پیوند عاطفی هیجانی نسبتاً پایداری است که بین کودک و مادر و یا افرادی که کودک در تعامل منظم و دائم با آنهاست، ایجاد می‌شود (هانگ، پیکارت، گیلان^۵، ۲۰۲۰). سبک‌های دلبستگی که در چارچوب رابطه کودک و مادر شکل گرفته و استقرار می‌یابند، روشهای مواجهه فرد با موقعیت‌های تنیدگی را با به کار بستن مکانیسم‌های دفاعی متاثر می‌سازند (میرمبینی و همکاران ۱۴۰۰). مورلی و مورلان^۶ (۲۰۱۱) در این خصوص بیان کردند ریشه‌های آسیب‌پذیری شناختی در اوایل دوران کودکی با مکانیسم‌هایی دفاعی در بزرگسالی ارتباط دارند. چرا که سبک‌های دلبستگی از منابع درون فردی هستند که می‌توانند سطوح تنش و ناتوانی را در شرایط ناگوار تعدیل کنند و اثرات منفی تنش را کم‌رنگ‌تر جلوه دهند (صمدی کاشان و همکاران، ۱۳۹۷). از این جهت می‌توان پیش‌بینی نمود که سبک‌های دلبستگی بر مکانیسم‌های دفاعی تأثیر داشته و یا حداقل با آن ارتباط و همبستگی داشته باشند. این الگوهای دلبستگی اولین بار توسط بالبی در زمینه رشد کودکان به کار رفت و توسط آینسورث^۷ قابل بهره‌برداری شد توسط هازن و شیور^۸ (۱۹۷۸) در سه گروه دلبستگی ایمن^۹، دوسوگرا^{۱۰} و اجتنابی^{۱۱} و برای روابط دلبستگی بزرگسالان دنبال شد (ساینی و حسن^{۱۲}، ۲۰۲۴). در اصطلاح نظریه کلاسیک دلبستگی، بزرگسالان دارای دلبستگی ایمن آن دسته از افرادی هستند که نسبت به خود و دیگران نگرش مثبت دارند، در ارتباطات‌شان متعهد هستند و در روابط صمیمانه احساس راحتی می‌کنند (لاندون، ولمر، زیبرج و کلورگر^{۱۳}، ۲۰۲۳) و در وابسته شدن به دیگران و وابسته شدن دیگران به خود مشکلات اندکی دارند. این افراد از ویژگی احساس راحتی، نزدیکی و صمیمیت در روابط بین فردی برخوردارند (صدری دمیرچی،

¹ dysfunctional attitude

² pessimistic explanatory style

³ Walburg & Chiaramello

⁴ Psychedelic

⁵ Huang, Picart & Gillan

⁶ Morley & Moran

⁷ Ainsworth

⁸ Hazan & shaver

⁹ secure

¹⁰ ambivalent

¹¹ avoidant

¹² Saini & Hasan

¹³ London, Volmer, Zyberaj & Kluger

نصرتی بیگ زاده، و عباسی راد، ۱۳۹۷). بزرگسالان دارای سبک دلبستگی دوسوگرا با عدم تعادل در احساسات و تعارضات بیشتر مشخص می‌شوند (کولینز^۱، ۲۰۲۳). این افراد دچار تعارض میان نیاز قوی خود برای روابط نزدیک و صمیمانه از یک سو و احساس ناامنی از پاسخ‌گویی دیگران به نیازهای خود و احتمال طرد شدن از سوی دیگران هستند (سوکا و همکاران^۲، ۲۰۱۷). همچنین کم‌تر به داشتن دیدگاه مثبتی در مورد خودشان گرایش دارند. این سبک با شور و هیجان و دل مشغولی در مورد روابط همراه با خرسندی کم مرتبط است (مورلی و موران، ۲۰۱۱). بزرگسالان دارای سبک دلبستگی اجتنابی دارای ویژگی‌های هراس از نزدیکی و صمیمیت هستند و به هیچ وجه خواهان نزدیکی هیجانی نبوده و خودمختاری را ترجیح می‌دهند (آلن و همکاران^۳، ۲۰۰۸). آنها خودشان را به صورت خودبسنده می‌بینند، افراد دارای این سبک آسیب‌پذیری را انکار می‌کنند و ادعا می‌کنند که نیازی به روابط نزدیک ندارند و تمایل به اجتناب از صمیمیت دارند (جروس، استیم، برت و کاسدی^۴، ۲۰۱۷). لذا مکانیسم‌های دفاعی تحت تأثیر سبک‌های دلبستگی شکل می‌گیرد (کارلوسی و همکاران^۵، ۲۰۲۳).

نتایج تحقیق فتحی، رهجو و احیایی (۱۳۹۵)، رنجبری، بشارت و پورحسین (۱۳۹۶)، خراسانی زاده و همکاران (۱۳۹۷)، کرامر و کلی (۲۰۱۰)، پرناس، پیرو، هومر و تاگینی (۲۰۱۹) نشان داد که بین سبک دلبستگی ایمن با مکانیسم دفاعی رشد یافته رابطه مثبت معنادار و با مکانیسم دفاعی رشد نیافته رابطه منفی معنادار وجود دارد، همچنین بین سبک دلبستگی دوسوگرا با مکانیسم دفاعی نوروپیک رابطه مثبت معنادار وجود دارد. در واقع بر اساس نتایج تحقیقات صورت گرفته افراد با دلبستگی ناایمن از راهبردهای مقابله‌ای اجتنابی هنگام رویارویی با تهدید استفاده می‌کنند که علت آن کاسته شدن از آشفستگی هنگام تلاش برای مجاورت با مراقب در دوران کودکی است که به شکل دهی این سبک مقابله‌ای منجر شده است (صدیقی ارفعی و نجاریان، ۱۳۹۵).

بنابراین به دنبال راهبردهای مقابله‌ای اجتنابی ناکارآمد و نامؤثر، استفاده از سبک‌های دفاعی ناکارآمد و سازش‌نا یافته اتفاق می‌افتد (رنجبری، بشارت و پورحسین، ۱۳۹۶). و مکانیسم‌های رشد یافته، به این علت که کمتر در بردارنده این نوع راهبرد مقابله‌ای هستند و کارآمد و سازش یافته اند، اغلب مورد استفاده افراد با دلبستگی ناایمن قرار نمی‌گیرند. همچنین از آنجا که بی‌اعتمادی به خود و دیگران از ویژگی‌های افراد با دلبستگی ناایمن است و این بی‌اعتمادی در ارتباط با دیگران ممکن است با به کارگیری سبک‌های دفاعی خاصی ظاهر شود (فلسفی، عسگری و کردستانی، ۱۴۰۰) مکانیسم‌های دفاعی برای مهار اضطراب به وجود آمده و اضطراب به منزله هشدار برای من^۶ است تا مکانیسم‌های دفاعی را به خدمت بگیرد (زندى، شهبابی‌نژاد و برهان، ۱۳۹۶). مطابق نظریانگ^۶ (۱۹۹۹) بعضی از افراد به خاطر تجارب کودکی منفی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه ای را ایجاد می‌کنند که بر شیوه تفکر، احساس و رفتار آنها در روابط صمیمانه بعدی و سایر جنبه‌های زندگی شان تأثیر می‌گذارد. یانگ معتقد است که طرحواره‌ها به دلیل ارضاء نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند که این نیازها عبارتند از: دلبستگی ایمن^۷ به دیگران، خودگردانی، کفایت و هویت^۸

¹ Collins

² Ciocca & et al

³ Allen & et al

⁴ Gross, Stern, Brett & Cassidy

⁵ Carlucci & et al

⁶ Young

⁷ secure attachment

⁸ identity

، آزادی در بیان نیازها و هیجان های سالم، خود انگیختگی و تفریح، محدودیت های واقع بینانه و خویشتن داری. طرحواره‌ها مطابق با پنج نیاز تحولی کودک به پنج حوزه بریدگی / طرد^۱، خودگردانی و عملکرد مختل^۲، محدودیت‌های مختل^۳، دیگر جهت مندی^۴ و گوش بزنگی بیش از حد و بازداری^۵ تقسیم شده‌اند (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۰).

باشر بایکال و سوال اردن^۶ (۲۰۲۳) در تحقیق خود بیان کردند تجارب دردناک دوران کودکی باعث شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در فرد می‌شوند و همچنین سبک‌های دلبستگی ناایمن ریشه‌های آسیب‌پذیری شناختی در اوایل دوران کودکی که با مکانیسم‌هایی دفاعی در بزرگسالی ارتباط دارند و مکانیسم های دفاعی در بزرگسالی را پیش‌بینی می‌کند و از آنجا که استفاده از مکانیسم‌های دفاعی کاری طبیعی شمرده می‌شود ولی افراط در آن می‌تواند انسان را به خطا کاری، بزهکاری، ناسازگاری سوق دهد (محمدی میرزایی، و بهبودی، ۱۳۹۶). بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در دانشجویان انجام شده است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر همبستگی و از نوع توصیفی-کابردی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج بود که در این پژوهش بر اساس فرمول فیدل و تاباچنیک^۷ (۲۰۰۷) و با احتساب ریزش نمونه در نهایت ۲۲۱ نمونه به صورت نمونه‌گیری تصادفی هدفمند انتخاب شدند. شرایط ورود به پژوهش شامل دانشجویان مقطع کارشناسی علاقمند به شرکت در پژوهش و پاسخ به پرسشنامه های پژوهش بود. ملاک خروج از پژوهش نیز عدم علاقه به پژوهش بود. در جهت رعایت اصول اخلاقی در پژوهش، توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه های پژوهش به صورت بی‌نام و موافقت و تمایل شخصی تک تک اعضای نمونه برای شرکت در پژوهش مد نظر قرار گرفت و داده‌های حاصل از پرسشنامه های پژوهش با رازداری کامل و تنها در راستای اهداف و فرضیه های پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. بر اساس نتایج حاصل ۸۹/۶ درصد دانشجویان مورد ارزیابی زن و ۱۰/۴ درصد مرد بودند. میانگین سنی دانشجویان مورد ارزیابی ۲۲/۱۸ با حداقل سن ۱۸ و حداکثر سن ۴۱ سال بود. از نظر وضعیت تاهل ۶۹/۷ دانشجویان مورد بررسی مجرد و ۳۰/۳ درصد متاهل بودند. پس از جمع‌آوری داده‌ها و به منظور تحلیل، از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان با رعایت پیش‌فرض‌ها برای آزمون فرضیات پژوهش استفاده شد. برای انجام تحلیل‌ها از نرم‌افزار SPSS ویراست ۲۶ استفاده شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه سبک‌های دفاعی^۸

¹ rejection and disconnection

² impaired autonomy and performance

³ impaired limits

⁴ other- directedness

⁵ approval- seeking/ recognition- seeking

⁶ Başer Baykal and Seval Erden

⁷ Fidel and Tabachenik

⁸ Defense styles questionnaire

این پرسشنامه براساس الگوی سلسله مراتبی دفاع‌ها توسط اندروز، سینگ و بوند^۱ (۱۹۹۳) تدوین گردید که شامل ۴۰ سوال در مقیاس ۹ درجه ای لیکرت (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) است و ۲۰ مکانیزم دفاعی را در سه سطح رشد یافته، روان آزاده و رشد نیافته مورد ارزیابی قرار می دهد و پایایی آن در یک جمعیت عادی، بیماران مبتلا به اختلالات اضطرابی و والدین کودک آزار مورد بررسی قرار گرفت نتایج نشان دهنده پایایی مناسب این پرسش نامه های در جمعیت های مورد بررسی بود. در پژوهش بشارت و همکاران (۱۳۸۰) ضریب آلفای کرونباخ هریک از سبک‌های رشد یافته، رشد نیافته و روان آزاده در نمونه ایرانی برای کل آزمودنی ها به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۳ و ۰/۷۴ به دست آمد که نشانه همسانی درونی رضایت بخش برای فرم ایرانی پرسشنامه سبک‌های دفاعی است.

پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ^۲

این پرسشنامه توسط یانگ (۱۹۹۸) برای اندازه گیری ۱۸ طرحواره ساخته شده است. این مقیاس شامل ۲۳۲ ماده است. نمره گذاری پرسشنامه بدین گونه است: کاملاً درست: نمره ۶. اکثراً درست: نمره ۵. تقریباً درست: نمره ۴. بیشتر درست تا نادرست: نمره ۳. اکثراً نادرست: نمره ۲. کاملاً نادرست: ۱. همچنین خرده مقیاس های و علامت اختصاری آنها عبارتند از: محرومیت هیجانی (Ed)، رهاشدگی/ بی ثباتی (Ab)، بی اعتمادی/ بد رفتاری (Ma)، انزوای اجتماعی/ بیگانگی (Si)، نقص/ شرم (Ds)، شکست (Fa)، وابستگی/ بی کفایتی (Di)، آسیب پذیری در برابر ضرر و بیماری (Vh)، استحقاق/ بزرگ منشی (Em)، گرفتار/ خود تحول نیافته (Sb)، اطاعت (Ss)، ایثار (Ei)، بازداری هیجانی (Us)، معیارهای سرسختانه (Et)، خویشتن داری/ خود انضباطی ناکافی (Is)، جلب توجه (As)، منفی گرایی (Np) و تنبیه (Pu). نمره بالا در یک خرده مقیاس معین، احتمال بیشتر وجود یک طرحواره غیرانطباقی را برای آن فرد نشان می دهد. در پژوهش یانگ (۱۹۹۹) ضریب آلفای کرونباخ گزارش ۰/۹۶ شد. همچنین در داخل کشور در تحقیق آقاییوسفی و امیرپور (۱۳۹۱) آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۱ و پایایی دو نیمه سازی برابر با ۰/۷۲ بود.

پرسشنامه دلبستگی کولینز و ریید^۳ (RAAS)

این مقیاس شامل خود ارزیابی از مهات های ایجاد روابط و خود توصیفی شیوه ی شکل دهی روابط دلبستگی نسبت به نگاره های دلبستگی نزدیک است و مشتمل بر ۱۸ ماده و سه زیر مقیاس اجتنابی، ایمن و دوسوگرا-اضطرابی بوده و از طریق علامت گذاری بر روی یک مقیاس ۵ درجه ای از نوع لیکرت (به هیچ وجه با خصوصیات من تطابق ندارد = ۱، تا کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد = ۵) سنجیده می شود. ضریب اعتبار این پرسشنامه نیز در تحقیق پاکدامن (۱۳۸۰) با استفاده از شیوه ی بازآزمایی بر روی ۱۰۵ دختر و پسر در شهر تهران ۰/۹۷ گزارش شده است. روایی این پرسشنامه نیز مناسب گزارش شده است. کولینز و ریید (۱۹۹۰) نشان دادند که زیر مقیاس های اجتنابی، ایمن و دوسوگرا-اضطرابی در فاصله زمانی ۲ ماه و حتی در طول ۸ ماه پایدار ماندند و در مورد قابلیت اعتماد مقیاس دلبستگی بزرگسالان میزان آلفای کرونباخ را برای هر زیر مقیاس این پرسشنامه در ۳ نمونه از دانشجویان به صورت زیر گزارش دادند. در نمونه ۱۷۳ نفری آلفای کرونباخ به ترتیب ایمن ۰/۸۱ و اجتنابی ۰/۷۸ و اضطرابی ۰/۸۵ بود و در نمونه ۱۳۰ نفری به ترتیب ۰/۸۰ و ۰/۷۸ و ۰/۸۵ و در نمونه ۱۰۰ نفری به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۰ و ۰/۸۳ بود. با توجه به این که مقادیر آلفای کرونباخ در تمامی موارد مساوی یا بیش از ۰/۸۰ است آزمون از اعتبار بالایی برخوردار بود.

¹ Andrews, Singh & Bond

² early maladaptive schemas questionnaire (Young)

³ Revised Adult Attachment Scale

یافته ها

پس از غربالگری داده ها محقق در قالب آمار توصیفی و در قالب جدول شماره ۱ توصیف متغیر های تحقیق انجام گرفت.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیر های تحقیق

م	متغیر مورد ارزیابی	م	متغیر مورد ارزیابی
انحراف	یانگین	انحراف	یانگین
۵	وابستگی / بی کفایتی	۸	۸
۵	آسیب پذیری در	۹	۵
۸	استحقاق / بزرگ	۰	۴
۷	گرفتار / خود تحول	۸	۳
۵	اطاعت	۶	۴
۴	ایثار	۹	۸
۵	بازداری هیجانی	۵	۲
۰	معیارهای سرسختانه	۴	۹
۸	خویشتن	۷	۹
۹	جلب توجه	۵	۳
۷	منفی گرایی	۲	۳
۱	تنبیه	۳	۶

پیش از انجام تحلیل استنباطی و از آنجاییکه برای تحلیل داده های پژوهش از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است، به بررسی پیش فرض های این تحلیل شامل بررسی نرمال بودن توزیع داده ها، خطی بودن رابطه بین متغیر ها، عدم خطی بودن متغیر های پیش بین، استقلال خطاها پرداخته شد. نتایج در جدول ۲ تا ۵ ارائه شده است.

جدول ۲- همبستگی بین طرحواره های ناسازگار اولیه و سبک های دلبستگی با مکانیسم های دفاعی در دانشجویان

طرحواره های ناسازگار اولیه							سبک های دلبستگی			مکانیسم های دفاعی
انزوای	بی	رهاشستگی	محرومیت	دوسوگرا	ایمن	اجتنابی				
۰/۲۶۹**	۰/۲۱۲**	۰/۲۱۳**	۰/۴۳۵**	۰/۲۰۳**	-۰/۴۲۸**	۰/۲۳۷**	رشد نیافته			
-۰/۳۷۳**	-۰/۳۲۵**	-۰/۳۳۲**	-۰/۴۰۴**	-۰/۲۷۶**	۰/۴۲۰**	-۰/۲۸۹**	رشد یافته			
۰/۳۱۹**	۰/۰۷۱	۰/۱۷۸**	۰/۲۳۶**	۰/۴۲۰**	-۰/۱۵۲*	۰/۱۰۵	روان از زده			
طرحواره های ناسازگار اولیه							سبک های دلبستگی			مکانیسم های دفاعی
ایثار	اطاعت	گرفتار	آسیب	وابستگی	شکست	نقص				
۰/۱۹۳**	۰/۲۶۹**	۰/۲۱۰**	۰/۱۵۶*	۰/۲۸۷**	۰/۲۳۸**	۰/۰۲۴	رشد نیافته			
-۰/۲۰۷**	-۰/۳۰۴**	-۰/۳۸۴**	-۰/۳۰۹**	-۰/۳۶۵**	-۰/۳۱۳**	-۰/۰۷۶	رشد یافته			
۰/۱۰۲	۰/۲۲۵**	۰/۲۷۴**	۰/۱۷۷**	۰/۳۰۰**	۰/۲۲۳**	۰/۰۷	روان از زده			
طرحواره های ناسازگار اولیه							مکانیسم های دفاعی			

پیش بینی مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در دانشجویان

دفاعی	بازداری	معیارهای	استحقاق	خویشتن	جلب توجه	منفی	تنبیه
رشد نیافته	۰/۰۷۱	۰/۳۱۰**	۰/۲۴۸**	۰/۳۲۶**	۰/۰۴۹	۰/۱۷۲*	۰/۲۲۲**
رشد یافته	۰/۱۵۲*	۰/۳۱۷**	۰/۲۲۴**	۰/۳۳۱**	۰/۰۸۰	۰/۰۷۸	۰/۱۸۰**
روان ازرده	۰/۰۷۵	۰/۳۰۸**	۰/۱۸۱**	۰/۲۱۶**	۰/۱۲۲	۰/۰۲۳	۰/۰۳۶

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج جدول ۲ حاکی از آن است که بین مکانیسم دفاعی رشد نیافته و روان ازرده با سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا و همچنین اکثر ابعاد طرحواره ناسازگار اولیه همبستگی مثبت و معنی دار و بین سبک دلبستگی ایمن همبستگی منفی و معنی دار وجود دارد. و بالعکس بین مکانیسم دفاعی رشد یافته با سبک‌های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا و همچنین اکثر ابعاد طرحواره ناسازگار اولیه همبستگی منفی و معنی دار و با سبک دلبستگی ایمن همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد.

جدول ۳- شاخص های چولگی و کشیدگی جهت بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق

شاخص های	مکانیسم‌های دفاعی						سبک‌های دلبستگی
	رشد نیافته	رشد یافته	روان ازرده	اجتنابی	ایمن	دوسوگرا	
آماري	۰/۱۸۷	۰/۳۲۶	۱/۹۱	۰/۰۶۲	۰/۳۹۱	۰/۰۷۸	
چولگی	۰/۲۵۱	۰/۱۲۹	۳/۶۷	۰/۰۲	۰/۱۱۲	۰/۲۲۹	
کشیدگی	۰/۲۵۱	۰/۱۲۹	۳/۶۷	۰/۰۲	۰/۱۱۲	۰/۲۲۹	
شاخص های	طرحواره‌های ناسازگار اولیه						
آماري	محرومیت	رهاشدگی	بی	انزوای	نقص	شکست	
چولگی	۰/۴۱۵	۰/۸۶۳	۱/۱۰	۰/۶۷۴	۰/۷۳۵	۰/۵۱۷	
کشیدگی	۰/۶۳۳	۰/۲۹۲	۱/۸۱	۰/۱۱۷	۰/۳۱۵	۰/۸۹۴	
شاخص های	طرحواره‌های ناسازگار اولیه						
آماري	وابستگی	آسیب پذیری	گرفتار	اطاعت	ایثار	بازداری	
چولگی	۰/۸۴۶	۰/۹۲۳	۰/۴۹۳	۰/۵۹۴	۰/۱۶۳	۰/۲۳۳	
کشیدگی	۰/۳۳۱	۱/۷۱	۰/۰۹۷	۰/۱۷۳	۰/۸۲۴	۰/۷۳۶	
شاخص های	طرحواره‌های ناسازگار اولیه						
آماري	معیارهای سخت	استحقاق	خویشتن	جلب توجه	منفی	تنبیه	
چولگی	۰/۷۵۲	۰/۰۵۳	۰/۶۸۱	۰/۴۳۴	۰/۴۷۶	۰/۸۶۴	
کشیدگی	۰/۱۴۴	۰/۵۴۴	۰/۴۳۱	۰/۴۶۷	۰/۰۲	۲/۹۲	

بررسی مفروضه نرمال بودن توزیع داده ها با استفاده از شاخص های چولگی و کشیدگی در جدول ۳ نشان داد توزیع نمرات متغیرهای مورد بررسی نرمال است. کیم^۱ (۲۰۱۳) تأکید می کند اگر مقادیر چولگی بین ± 2 و کشیدگی بین ± 7 نشان دهنده توزیع بهنجار داده ها در سطح 0.05 می باشد.

¹ Kim

جدول ۴- بررسی عدم هم خطی متغیرهای پیش بین (مستقل) مدل رگرسیونی

متغیرهای	ضریب	تورش	متغیرهای	ضریب	تورش
اجتنابی	۰/۵۹۶	۱/۶۷	رفتار	۰/۳۹۶	۲/۵۲
ایمن	۰/۷۵۷	۱/۷۳	اطاعت	۰/۳۷۰	۲/۷۰
دوسوگرا-	۰/۷۴۵	۱/۳۴	ایثار	۰/۶۳۹	۱/۵۶
محرومیت	۰/۵۷۰	۱/۷۵	بازداری	۰/۵۹۷	۱/۶۷
رهاشدگی	۰/۴۹۷	۲/۰۲	معیارهای سخت گیرانه	۰/۴۹۸	۲/۰۸
بی اعتمادی	۰/۵۷۸	۱/۷۳	استحقاق	۰/۵۳۵	۲/۸۲
انزوای	۰/۳۱۷	۳/۱۵	خویشتن	۰/۳۰۵	۳/۲۷
نقص	۰/۸۳۲	۱/۲۰	جلب توجه	۰/۷۶۶	۱/۳۰
شکست	۰/۳۸۸	۲/۲۸	منفی گرایی	۰/۷۰۵	۱/۴۱
وابستگی	۰/۳۲۸	۳/۰۴	تنبیه	۰/۵۹۱	۱/۶۹
آسیب	۰/۴۲۴	۲/۳۶			

سبک‌های دلبستگی

طرحواره‌های ناسازگار اولیه

طرحواره‌های ناسازگار اولیه

متغیرهای ملاک: مکانیسم‌های دفاعی

همچنین عدم هم خطی متغیرهای پیش بین با استفاده از مقادیر آماره‌های تحمل و VIF در جدول ۴ مورد بررسی قرار گرفت نتایج جدول ۴ نشان داد در هیچ یک از مقادیر آماره‌های تحمل و VIF محاسبه شده برای متغیرهای پژوهش، انحرافی از مفروضه چندگانه خطی مشاهده نشد. همچنین اگر آمار دوربین واتسون^۱ بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، استقلال خطاها محقق شده است و در مدل رگرسیون حاضر نیز نشان دهنده استقلال خطاها بود (جدول ۵). با توجه به برقراری پیش فرض‌ها جهت بررسی روابط بین متغیرها و پیش بینی مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد.

لازم بذکر است با توجه به اینکه مکانیسم‌های دفاعی دارای سه بعد رشدنا یافته، رشد یافته و روان آزاده می باشد در قالب سه تحلیل مجزا به بررسی نقش پیش بینی کننده طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی بر روی مکانیسم‌های دفاعی دانشجویان پرداخت. جدول ۵ خلاصه نتایج رگرسیون چندگانه به روش همزمان را نشان می دهد.

جدول ۵- خلاصه تحلیل رگرسیون خطی

مکانیسم‌های دفاعی	F	سطح معنی داری	ضریب تبیین	ضریب تبیین تصحیح شده	شاخص دوربین واتسون
رشد نایافته	۴/۵۷۰	۰/۰۰۱	۰/۳۲۵	۰/۲۵۴	۲/۱۱

¹ Durbin-Watson

پیش بینی مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در دانشجویان

۱/۹۴	۰/۲۳۹	۰/۳۱۲	۰/۰۰۱	۴/۲۹	رشد یافته
۱/۹۳	۰/۲۳۸	۰/۳۱۱	۰/۰۰۱	۴/۲۷	روان آزرده

با توجه به نتایج جدول ۴۴/۵ درصد از میزان تغییرات مکانیسم‌های دفاعی به طور معنی دار توسط متغیرهای پیش بین تبیین می‌گردد ($p < 0/01$) که بر اساس سه مقدار چین^۱ (۱۹۹۸) (۰/۱۹، ۰/۳۶، و ۰/۶۷) که به ترتیب مقدار R^2 ضعیف، متوسط و قوی را نشان می‌دهد (مرادی و میرالماسی، ۱۳۹۸) متغیرهای پیش بین در سطح متوسط اقدام به پیش بینی متغیر مکانیسم‌های دفاعی کردند. تاثیر هر یک از متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیونی بر مکانیسم‌های دفاعی در جدول ۶ گزارش شده است.

جدول ۶- ضرایب رگرسیون به منظور پیش بینی مکانیسم‌های دفاعی در دانشجویان بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی

متغیرهای وابسته (مکانیسم‌های دفاعی)									
رشد نیافتده			رشد نیافتده			رشد نیافتده			متغیرهای پیش بین
Sig.	t	Beta	Sig.	t	Beta	Sig.	t	Beta	
۱/۶۹۲	۰/۳۹۶	۰/۰۳۱	۰/۱۸	۲/۳۹	۱/۱۸۷	۰/۰۰۱	۴/۰۶	۰/۳۱۲	محرومیت هیجانی
۱/۶۰۷	۰/۵۱۶	۰/۰۴۳	۰/۸۲۴	۱/۲۲۳	۰/۱۹	۱/۲۸۴	۱/۰۷	۰/۰۸۹	رهاشدگی
۱/۰۳۶	۲/۱۱	۰/۱۶۴	۰/۰۷۲	۱/۸۰	۱/۱۴۰	۱/۲۶۰	۱/۱۲	۰/۰۸۷	بی اعتمادی
۱/۱۹۷	۱/۲۹	۰/۱۳۵	۱/۷۰۶	۱/۳۷۸	۰/۳۹	۱/۸۲۵	۱/۲۲۱	۰/۰۲۳	انزوای
۱/۵۸۴	۰/۲۴۹	۰/۰۳۵	۱/۳۰۱	۱/۰۰۳	۱/۰۶۷	۱/۲۵۸	۱/۱۳	۰/۰۷۲	نقص/شرم
۱/۶۴۳	۰/۴۶۴	۰/۰۴۴	۱/۷۲۶	۱/۳۵۱	۰/۳۳	۱/۳۸۹	۱/۸۶۴	۰/۰۸۱	شکست
۱/۱۶۳	۱/۴۰	۰/۱۴۴	۱/۷۶۸	۱/۷۲۷	۰/۰۷۵	۱/۵۳۲	۱/۶۲۶	۰/۰۶۴	وابستگی
۱/۵۰۸	-۰/۶۶۳	۰/۰۶۰	۱/۹۸۹	۰/۰۱۴	۰/۰۰۱	۱/۳۰۵	۱/۰۰۲	۰/۰۹۲	آسیب پذیری در برابر
۱/۹۴۰	۰/۰۷۵	۰/۰۰۷	۱/۴۶۳	۱/۷۳۶	۰/۰۶۹	۱/۰۶۷	۱/۸۴	۰/۱۷۰	استحقاق منشی
۱/۹۲۵	۰/۰۹۵	۰/۰۰۹	۱/۷۶۲	۱/۳۰۳	۰/۰۲۹	۱/۴۵۰	۱/۷۵۷	۰/۰۷۲	گرفتار
۱/۵۳۴	۰/۶۲۳	۰/۰۴۶	۱/۷۷۳	۱/۲۸۹	۰/۰۲۱	۱/۸۶۵	۱/۱۷۰	۰/۰۱۲	اطاعت
۱/۷۶۵	۰/۲۹۹	۰/۰۲۳	۱/۷۲۶	۱/۷۹۸	۰/۰۶۱	۱/۲۴۲	۱/۱۷	۰/۰۸۸	ایثار
۱/۱۲۳	۱/۵۴	۰/۱۲۹	۱/۵۱۴	۱/۶۵۴	۰/۰۵۴	۱/۲۴۹	۱/۱۵	۰/۰۹۵	بازداری هیجانی
۱/۶۲۶	۰/۴۸۸	۰/۰۴۸	۱/۱۶۰	۱/۴۱	۱/۱۴۰	۱/۳۱۲	۱/۰۱	۰/۰۹۹	معیارهای سرسختانه
۱/۰۷۵	۱/۷۹	۰/۱۹۱	۱/۳۴۶	۱/۹۴۶	۱/۰۰۱	۱/۵۷۵	۱/۳۱۰	۰/۰۳۳	خوبیستن
۱/۳۴۶	۰/۹۴۴	۰/۰۶۴	۱/۶۷۶	۱/۴۱۸	۰/۰۲۸	۱/۳۴۹	۱/۹۳۹	-۰/۰۶۲	جلب توجه
۱/۴۵۱	۰/۷۵۶	۰/۰۵۳	۱/۶۸۳	۱/۴۰۹	۰/۰۲۹	۱/۳۷۶	۱/۸۸۷	۰/۰۶۱	منفی گرایی

طرحواره‌های ناسازگار اولیه

¹ chin

تنبیه	۰/۰۰۵	۰/۰۶۸	۰/۹۴۶	۰/۰۳۲	۰/۴۱۷	۰/۶۷۷	۰/۲۳۱	۰/۳۰۱	۰/۰۰۳
اجتنابی	۰/۰۷۵	۰/۹۹۹	۰/۳۱۹	۰/۰۱۲	۰/۱۵۷	۰/۸۷۵	۰/۰۱۲	۰/۱۶۴	۰/۸۷۰
ایمن	۰/۳۰۳	۰/۳۹۵	۰/۰۰۱	۰/۲۰۵	۰/۲۶۴	۰/۰۰۹	۰/۱۰۷	-۱/۳۷	۰/۱۷۱
دوسوگرا	۰/۰۰۱	۰/۰۱۲	۰/۹۹۱	۰/۰۰۷	۰/۱۰۷	۰/۲۸۶	۰/۳۹۶	۰/۵۸۰	۰/۰۰۱
	-	.	.	-	-	.	.	.	.

بررسی نتایج جدول ۶ در بخش اول و با در نظر گرفتن مکانیسم دفاعی رشدنا یافته بعنوان متغیر وابسته نشان داد از بین متغیرهای مستقل، طرحواره ناسازگار محرومیت هیجانی ($p < 0/01$) با ضریب مثبت و بتای $0/313$ و سبک دلبستگی ایمن ($p < 0/01$) با ضریب منفی و بتای $0/303$ وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی رشد نایافته شده است. همچنین طرحواره ناسازگار محرومیت هیجانی ($p < 0/05$) با ضریب منفی و بتای $0/187$ و سبک دلبستگی ایمن ($p < 0/01$) با ضریب مثبت و بتای $0/205$ وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی رشد یافته شده است و در نهایت، طرحواره ناسازگار بی اعتمادی و بد رفتاری ($p < 0/05$)، طرحواره ناسازگار تنبیه ($p < 0/01$) و همچنین سبک دلبستگی دوسوگرا ($p < 0/01$) با ضرایب مثبت و بتای $0/164$ ، $0/231$ و $0/396$ وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی روان آورده شده است.

بحث و نتیجه گیری

بررسی نتایج تحقیق نشان داد، با توجه به نتایج تحلیل رگرسیون طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی می‌تواند مکانیسم‌های دفاعی در دانشجویان را پیش بینی کند و با توجه به ضریب تبیین جدول R^2 می‌توان گفت که این متغیرها می‌توانند میزان در سطح متوسط از واریانس مکانیسم‌های دفاعی در دانشجویان را تبیین کنند و با توجه به نتایج جدول ضرایب رگرسیونی طرحواره ناسازگار محرومیت هیجانی با ضریب مثبت و سبک دلبستگی ایمن با ضریب منفی وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی رشد نایافته شدند در حالی که طرحواره ناسازگار محرومیت هیجانی با ضریب منفی و سبک دلبستگی ایمن با ضریب مثبت وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی رشد یافته شده است و در نهایت طرحواره ناسازگار بی اعتمادی و بد رفتاری و تنبیه و همچنین سبک دلبستگی دوسوگرا با ضرایب مثبت وارد معادله رگرسیونی مکانیسم دفاعی روان آورده شده است. نتایج تحقیق در خصوص نقش پیش بینی کننده طرحواره ناسازگار اولیه جهت مکانیسم‌های دفاعی با تحقیقات شبانی و سامانی (۱۳۹۹)، زندی، شهبانی‌نژاد و برهان (۱۳۹۶)، لیندبلوم و همکاران، (۲۰۱۶) و ژانگ و همکاران (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. بررسی نتایج این محققین نشان می‌دهد که مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه پیش بینی می‌شوند. به طوریکه ژانگ و همکاران (۲۰۲۰) در این خصوص بیان کردند مکانیسم دفاعی رشد نایافته با طرحواره محرومیت هیجانی، بازدارای هیجانی و طرد و بریدگی رابطه مثبت دارد بنابراین افرادی که دارای این طرحواره‌های هستند قادر به برقراری دلبستگی ارضا کننده و ایمن با دیگران نیستند بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد این افراد قادر به برقراری دلبستگی ارضا کننده و ایمن با دیگران نیستند. نیازهای بنیادین آنها از قبیل امنیت، آرامش خاطر، پذیرش، حمایت، ثبات و همدلی در این افراد برآورده نشده است جبران افراطی این طرحواره باعث می‌شود که افراد به صورت منفی گرای بی‌بینی، حق به جانب بودن / بزرگ منشی پر توقع، خود شیفتگی و تأیید جویی باشند. همچنین معنی داری طرحواره ناسازگار اولیه بی کفایتی، بازدارای هیجانی و تنبیه در افراد با مکانیسم دفاعی روان آورده می‌تواند برای جبران این طرحواره بنیادین باشد افراد برای جلوگیری از یادآوری نیازهای بنیادین برآورده نشده آنها را سرکوب می‌کنند و به ناهشیار می‌فرستند در واقع جبران افراطی احساسات سرکوب شده در افراد به صورت خود شیفتگی بروز پیدا می‌کند این اشخاص به گونه ای رفتار کنند که انگار کاملاً محق هستند و باید

تمام تقاضاهای آنها برآورده شود. همچنین شبانی و سامانی (۱۳۹۹) نیز در این خصوص بیان کردند مکانیسم‌های دفاعی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه قابل پیش بینی است و سلامت جسمانی و روان شناختی افراد با مکانیسم‌های دفاعی مورد استفاده آنها رابطه تنگاتنگی دارد و هر اختلال آسیب شناختی با مکانیسم‌های دفاعی غیر سازی مشخصی همراه می باشد.

در تبیین نتایج فوق می توان گفت مطابق نظریانگ (۱۹۹۹) بعضی از افراد به خاطر تجارب کودکی منفی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه ای را ایجاد می کنند که بر شیوه تفکر، احساس و رفتار آنها در روابط صمیمانه بعدی و سایر جنبه‌های زندگی‌شان از جمله مکانیسم‌های دفاعی آنها تأثیر می گذارد. در واقع طرحواره‌ها به دلیل ارضاء نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی مانند دلبستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، کفایت و هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجان های سالم، خود انگیختگی و تفریح، محدودیت های واقع بینانه و خویشتن داری می تواند بر روی مکانیسم دفاعی فرد در بزرگسالی تاثیر گذار باشد.

نتایج تحقیق در خصوص نقش پیش بینی کننده سبک‌های دلبستگی جهت مکانیسم‌های دفاعی با تحقیقات فتحی و همکاران (۱۳۹۵)، بشارت، و همکاران (۱۳۹۷)، خراسانی زاده و همکاران (۱۳۹۷)، کرامر و کلی (۲۰۱۰)، پرناس، پیرو، هومر و تاگینی (۲۰۱۹) همسو می باشد. همچنین واندر و همکاران (۲۰۰۸) در رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی با مکانیسم‌های دفاعی بیان کردند بزرگسالان دارای سبک دلبستگی اجتنابی دارای ویژگی هراس از نزدیکی و صمیمیت هستند و به هیچ وجه خواهان نزدیکی هیجانی نبوده و خودمختاری را ترجیح می دهند، آنها خودشان را به صورت خودبسندگی می بینند. افراد دارای این سبک آسیب پذیری را انکار می کنند و ادعا می کنند که نیازی به روابط نزدیک ندارند و تمایل به اجتناب از صمیمیت دارند لذا از مکانیسم‌های دفاعی همچون روان آزرده در شرایط پر تنش استفاده می کنند.

همچنین هازن و شیور (۱۹۷۸) در این خصوص بیان کردند به دلیل اینکه افراد با سبک دلبستگی دوسوگرا نسبت به خود دارای نگرش منفی و نسبت به دیگران دارای نگرش مثبت هستند، برای صمیمیت و داشتن روابطی نزدیک با دیگران ارزش فراوانی قائل بوده و به پذیرش دیگران برای حس بهزیستی شخصی وابسته اند، به همین دلیل میتوان احتمال داد که دوسوگراها با تکیه بر برقراری روابط صمیمی و عاطفی با دیگران بتوانند از راهبردهای مقابله و اجتماعی به منظور کاهش حوادث فشارزا و تنیدگی- هیجان مدار مثبت مانند یاری طلبی و حمایت‌های عاطفی های زندگی استفاده کنند که جزء مکانیسم های دفاعی نایمن می باشند.

نتایج تحقیق فتحی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که بین سبک دلبستگی ایمن با مکانیسم دفاعی رشد یافته رابطه مثبت معنادار و با مکانیسم دفاعی رشد نیافته رابطه منفی معنادار وجود دارد. و بین سبک دلبستگی دوسوگرا با مکانیسم دفاعی نورو تیک رابطه مثبت معنادار وجود دارد. در واقع افراد با سبک‌های دلبستگی نایمن از راهبردهای مقابله ای رشد نیافته هنگام رویارویی با تهدید استفاده می کنند که علت آن کاسته شدن از آشفتنگی هنگام تلاش برای مجاورت با مراقب در دوران کودکی است که به شکل دهی این سبک مقابله‌ای منجر شده است. بنابراین این راهبردها باعث می شود افراد از آن دسته از سبک‌های دفاعی (مانند انکار) استفاده کنند که در دل خود این نوع روش‌های مقابله ای رشد نیافته را داشته باشد. به عبارتی، به دنبال راهبردهای مقابله ای رشد ناکارآمد و نامؤثر، استفاده از سبک‌های دفاعی ناکارآمد و سازش نیافته اتفاق می افتد. بنابراین، مکانیسم‌های رشد یافته، به این علت که کمتر دربردارنده این نوع راهبرد مقابله ای هستند و کارآمد و سازش یافته اند، اغلب مورد استفاده افراد با دلبستگی نایمن قرار نمی گیرند. همچنین تبیین

¹ Wearden & et al

احتمالی دیگر این است که بی اعتمادی به خود و دیگران از ویژگی‌های افراد با دلبستگی ناایمن است و این بی اعتمادی در ارتباط با دیگران ممکن است با به کارگیری سبک‌های دفاعی خاصی ظاهر شود. با توجه به تاثیر منفی سبک دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا بر روی مکانیسم‌های دفاعی رشد یافته و تاثیر مثبت بر مکانیسم‌های دفاعی رشد نیافته و روان آزاده می توان گفت بنا بر نظر مورلی و مورلان (۲۰۱۱) بزرگسالان دارای سبک دلبستگی دوسوگرا با عدم تعادل در احساسات و تعارضات دچار تعارض میان نیاز قوی خود برای روابط نزدیک و صمیمانه از یک سو و احساس ناامنی از پاسخ‌گویی دیگران به نیازهای خود و احتمال طرد شدن از سوی دیگران هستند. و کم‌تر به داشتن دیدگاه مثبتی در مورد خودشان گرایش دارند. این سبک با شور و هیجان و دل مشغولی در مورد روابط همراه با خرسندی کم مرتبط است و باعث استفاده افراد دارای این سبک دلبستگی از مکانیسم‌های دفاعی رشد نیافته و روان آزاده می گردد. لذا بر اساس مطالب فوق می توان اذعان داشت حوادث و شرایط استرس زا توسط سبک‌های دلبستگی مدیریت می گردد. زیرا سبک دلبستگی ایمن به عنوان یک پایگاه امن درون روانی، با مدیریت شرایط استرسزا، به فرد ایمن کمک میکند تا خود را از غرق شدن در توجه افراطی حوادث استرسزا رهایی بخشیده و دچار درماندگی نشود. این مکانیزم مدیریت به شخص این فرصت را میدهد تا علاوه بر احساس خودکارآمدی و با ارزش بودن، امکانات الزم را برای استفاده از راهبردهای مقابله مسأله مدار در خود افزایش دهد.

هر چند میزان ضریب تبیین در سطح متوسط و رو به پایین متغیرهای مستقل بر روی مکانیسم‌های دفاعی مبین این موضوع بود که تبیین نه چندان زیاد از واریانس مکانیسم‌های دفاعی توسط متغیرهای طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی انجام گرفته است که می توان آن را به دلیل پیچیدگی متغیر مکانیسم‌های دفاعی در دانشجویان و تاثیر پذیری آن از بسیاری از متغیرهای موجود از جمله ویژگی‌های شخصیتی، کیفیت زندگی فعلی، شرایط رشدی، اختلالات روان‌شناختی و بسیاری ویژگی‌های و متغیرهای دیگر موجود در سطح جامعه دانست که می توانند بر این متغیر اثر گذار باشند که باعث می گردد طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی که در اوایل دوره رشدی بر روی شخصیت افراد تاثیر گذار می باشند درصد زیادی از تغییرات مکانیسم‌های دفاعی را تبیین نماید و با گذشت سن مکانیسم‌های دفاعی می توانند از عوامل بسیار دیگر که فرد در مسیر زندگی با آنها مواجه می‌شود تحت تاثیر قرار بگیرد و موجب بهبود و یا تضعیف مکانیسم دفاعی فرد گردد.

پژوهش فوق با محدودیت‌هایی مواجه بود که میتوان به مواردی اشاره کرد: جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج بوده است، لذا در تعمیم نتایج آن به سایر دانشجویان محدودیت وجود دارد. یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش مقطعی بودن پژوهش بود. با وجود محدودیت‌های فوق، پیشنهادات زیر می تواند بر غنای پژوهش‌های بعدی در این زمینه بیفزاید. با توجه به تاثیر منفی طرحواره‌های ناسازگار اولیه محرومیت هیجانی، بازداری هیجانی، بی اعتمادی و بد رفتاری و تنبیه و همچنین سبک دلبستگی دوسوگرا بر روی مکانیسم دفاعی رشد نیافته و روان آزاده و اثرات مثبت سبک دلبستگی ایمن بر روی سبک دلبستگی رشد یافته، اهمیت موضوع تاثیر سبک دلبستگی فرزندان در ایجاد ویژگی‌های خلقی، رفتاری و شخصیتی آنها در بزرگسالی تاکید گردد. همچنین پیشنهاد می گردد در تحقیقات آتی رابطه علی بین متغیرهای تاثیر گذار دیگری همچون کیفیت زندگی، سلامت روان و تاثیر متغیرهای دموگرافیک همچون وضعیت اقتصادی، جنسیت، سن و رشته تحصیلی بر مکانیسم‌های دفاعی دانشجویان بر اساس یک مدل مشتمل بر ابعاد مختلف موثر بر این عوامل به صورت همزمان و در قالب مدل سازی معادلات ساختاری ارزیابی گردد.

منابع

- آقایوسفی، علیرضا؛ امیریور، برزو (۱۳۹۱). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه در کودکان به روش تحلیل عاملی. پژوهنده، ۱۷ (۵)، ۲۶۵-۲۷۱.
- بشارت، محمدعلی؛ رنجبرشیرازی، فرزانه؛ دهقانی آرانی، فاطمه (۱۳۹۷). نقش واسطه ای روان سازه های ناسازگار اولیه در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و مکانیسم های دفاعی. مجله علوم روانشناختی، ۱۷(۷۲)، ۸۵۹-۸۷۲.
- بشارت، محمدعلی؛ شریفی، ماندانا؛ ایروانی، محمود (۱۳۸۰). بررسی رابطه سبک های دلبستگی و مکانیسم های دفاعی. مجله روانشناسی، ۵۳(۱۹):۲۷۷-۲۸۹.
- پاکدامن، شهلا (۱۳۸۰). بررسی ارتباط بین دلبستگی و جامعه طلبی در نوجوانانی. پایان نامه دکترای روانشناسی، دانشگاه تهران.
- خراسانی زاده، عاطفه؛ رنجبری پور، طاهره؛ پورشریفی، حمید؛ باقری، فریبرز؛ پویامنش، جعفر (۱۳۹۷). پیش بینی طرحواره های ناسازگار اولیه براساس الگوهای ارتباط والد-فرزند و سبک‌های دلبستگی. اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی (اندیشه و رفتار)، ۱۳(۵۰)، ۱۷-۲۶.
- رنجبری، توحید؛ بشارت، محمدعلی؛ پورحسین، رضا (۱۳۹۶). نقش واسطه ای مکانیزم های دفاعی در رابطه بین آسیب های دلبستگی و نشانه های اضطراب و افسردگی. روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)، ۱۴(۵۳)، ۱۵-۲۷.
- زندى، سعید؛ شهابی نژاد، زهرا؛ برهان، اعظم (۱۳۹۶). پیش‌بینی سطوح مختلف مکانیسم‌های دفاعی بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت در دانشجویان. مجله علوم پزشکی زانکو/ دانشگاه علوم پزشکی کردستان، ۱۸(۵۶)، ۳۲-۲۱.
- شبانى، فاطمه ؛ سامانى، سیامک (۱۳۹۹). پیش بینی مکانیزم های دفاعی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه در دانشجویان دانشگاه آزاد شیراز، ششمین کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران.
- صدری دمیرچی، اسماعیل؛ نصرتی بیگ زاده، مریم؛ عباسی راد، سید محمد (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با افسردگی، اضطراب و استرس در دانشجویان. مجله رویش روان شناسی، ۷(۹)، ۷۶-۶۵.
- صدیقی ارفعی، فریبرز؛ نجاریان، زکیه (۱۳۹۵). پیش بینی روش های مقابله با فشارروانی بر اساس سبک‌های دلبستگی در دانشجویان دانشگاه‌های کاشان. روانشناسی و روانپزشکی شناخت، ۳(۱)، ۶۲-۷۴.

صمدی کاشان، سحر؛ جعفری، فاطمه؛ محمودپور، عبدالباسط؛ قاسم‌زاده، سوگند (۱۳۹۷). پیش‌بینی گرایش به طلاق و احساس تنهایی بر اساس سبک‌های دلبستگی با توجه به نقش میانجی‌گری خودمتمایزسازی. پژوهش‌های مشاوره، ۶۸(۱۷)، ۱۲۸-۱۵۱.

فتحی، مجدالدین؛ رهجو، فیروزه؛ احمایی، مریم (۱۳۹۵). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و مکانیسم دفاعی در دانشجویان پیام نور مرکز اوز، سومین کنفرانس بین‌المللی نوآوری‌های اخیر در روانشناسی، مشاوره و علوم رفتاری، تهران.

فلسفی، سیدحسین؛ عسگری، محمد؛ کردستانی، داوود (۱۴۰۰). تدوین مدل ساختاری اختلال وسواس فکری-عملی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سبک‌های دلبستگی، مکانیزم‌های دفاعی، خود تنظیمی هیجانی و اضطراب. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۴(۳)، ۳۲۰۸-۳۲۲۳.

محمدی میرزایی، کبری؛ بهبودی، معصومه (۱۳۹۶). رابطه شادکامی با کمالگرایی و سبک‌های دفاعی در بین کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن. فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت، ۸(۳)، ۱۴۸-۱۲۹.

مرادی، محسن؛ میرالماسی، آیدا (۱۳۹۸). روش پژوهش عملگرا. (مدرسه پژوهش کمی و کیفی). چاپ (اول). تهران.

میرمبینی، سیدبابک؛ نادری، حبیب‌اله؛ تیرگری، عبدالحکیم؛ هاشمی، سهیلا (۱۴۰۰). رابطه سبک‌های دلبستگی در کودکی با اختلالات هیجانی در نوجوانی: ارائه مدلی ساختاری برای نقش میانجی‌گرانه هویت و مکانیسم‌های دفاعی. تحقیقات سلامت در جامعه، ۷(۳)، ۶۵-۷۷.

Allen, E. S., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., Markman, H. J., Williams, T., Melton, J., & Clements, M. L. (2008). Premarital precursors of marital infidelity. *Family Process*, 47(2), 243-259.

Andrews G, Singh M, Bond M. (1993). The Defense Style Questionnaire. *J Nerv Ment Dis*. Apr; 181(4):246-56.

- Başer Baykal, Nur, and Seval Erden Çınar.(2023). "Understanding early maladaptive schemas formation with traumatic experiences in childhood: A qualitative study." *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma* 32.4: 555-573.
- Carlucci, S., Chyurlia, L., Presniak, M., Mcquaid, N., Wiebe, S., Hill, R., & Tasca, G. A. (2023). Assessing defense mechanisms in binge-eating disorder: Preliminary validity and reliability of the Defense Mechanism Rating Scale (DMRS) coded from Adult Attachment Interviews. *Psychoanalytic Psychology*.
- Ciocca, G., Collazzoni, A., Limoncin, E., Franchi, C., Mollaioli, D., Di Lorenzo, G. Jannini, E. A. (2017). Defence mechanisms and attachment styles in paranoid ideation evaluated in a sample of non-clinical young adults. *Rivista di psichiatria*, 52(4): 162-167.
- Collins, B. N. (2023). The Effects of Secure, Ambivalent, and Avoidant Attachment Styles on Number of Codependent Behaviors and Relationship Satisfaction.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663 .
- Cramer, P., & Kelly, F. D. (2010). Attachment style and defense mechanisms in parents who abuse their children. *The Journal of nervous and mental disease*, 198(9), 619-627.
- Cudo, A., Dobosz, M., Griffiths, M. D., & Kuss, D. J. (2024). The relationship between early maladaptive schemas, depression, anxiety and problematic video gaming among female and male gamers. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 22(1), 47-74.
- Freud S. (1976). The ego and the id. In: Strachey J, Editor. *The complete psychological works*. New York: Norton.
- Gross, J. T., Stern, J. A., Brett, B. E., & Cassidy, J. (2017). The multifaceted nature of prosocial behavior in children: Links with attachment theory and research. *Social Development*, 26(4), 661–678.

- Huang, L., Picart, J., & Gillan, D. (2020). Toward a generalized model of human emotional attachment. *Theoretical Issues in Ergonomics Science*, 22(2), 178-199.
- Hyphantis T, Goulia P, Carvalho AF. (2013). Personality traits, defense mechanisms and hostility features associated with somatic symptom severity in both health and disease. *Journal of psychosomatic research*. 75(4): 362-9.
- Kim, H. Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative dentistry & endodontics*, 38(1), 52-54.
- Larsen, A., Bøggild, H., Mortensen, J. T., Foldager, L., Hansen, J., Christensen, A & Munk-Jørgensen, P. (2010). Psychopathology, defence mechanisms, and the psychosocial work environment. *International Journal of Social Psychiatry*, 56(6), 563-577.
- Lindblom, J., Punamäki, R.-L., Flykt, M., Vänskä, M., Nummi, T., Sinkkonen, J., Tulppala, M. (2016). Early Family Relationships Predict Children's Emotion Regulation and Defense Mechanisms. *SAGE Open*, 6(4), 1-18.
- London, M., Volmer, J., Zyberaj, J., & Kluger, A. N. (2023). Attachment style and quality listening: Keys to meaningful feedback and stronger leader-member connections. *Organizational Dynamics*, 52(2), 20-33.
- Morley, T. E., & Moran, G. (2011). The origins of cognitive vulnerability in early childhood: Mechanisms linking early attachment to later depression. *Clinical psychology review*, 31(7), 1071-1082 .
- Prunas, A., Di Pierro, R., Huemer, J., & Tagini, A. (2019). Defense mechanisms, remembered parental caregiving, and adult attachment style. *Psychoanalytic Psychology*, 36(1), 64.
- Saini, M., and Hasan, Z. (2024). A study on attachment styles and interpersonal romantic relationships among single-parent and both-parent adults. *International Journal of Interdisciplinary Approaches in Psychology*, 2(4), 1353-1367.

- Shi, Y., Chen, I. J., Yang, M., Wang, L., Song, Y., & Sun, Z. (2024). How Does Parental Early Maladaptive Schema Affect Adolescents' Social Adaptation? Based on the Perspective of Intergenerational Transmission. *Behavioral Sciences*, 14(10), 928.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th Ed.). New York: Allyn and Bacon.
- Velásquez Marafiga, C., Ferraz Neis, L., & Falcke, D. (2022). Cognitive distortions of sexual victimizers of children and adolescents: associations with experiences in the family of origin, early maladaptive schemas, self-esteem and self-efficacy. *Psicogente*, 25(48), 24-44.
- Walburg, V., & Chiamello, S. (2015). Link between early maladaptive schemas and defense mechanisms. *European Review of Applied Psychology*, 65(5), 221-226.
- Young J. E. (1999). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach*. Florida: Professional Resources press.
- Zhang, L., Huang, W., Fan, H., Liu, Y., Cao, Y., & Chen, Y. (2020). Correlation Analysis of Early Maladaptive Schema and Clinical Symptoms, Personality Characteristics and Defense Mechanism of Depression Patients.

The Predicting of defense mechanisms based on early maladaptive schemas and attachment styles in students

Abstract

Attachment styles, primary maladaptive psychology and defense mechanisms are the main determinants of psychological problems. Discovering the relationships between these variables is of theoretical and clinical importance. The aim of the current research was to predict defense mechanisms based on primary maladaptive schemas and attachment styles in students. The research population

included all undergraduate students of the Islamic Azad University, Karaj branch in the academic year 2011-2012, among them a sample of 221 people were selected randomly according to the formula of Fidel and Tabachnik (2007). Research tools included Andrews et al.'s (1993) defensive style questionnaires, Young's (1998) primary maladaptive schemas, and Collins and Reed's (1990) attachment style. The research hypotheses were investigated using the multiple regression analysis test in a simultaneous method. Examining the results showed that predictor variables can predict 32% of the variance of undeveloped defense mechanisms, 31% of the developed defense mechanism and 31% of the psychologically offended defense mechanism of students, and the incompatible schema of emotional deprivation ($p < 0.01$) with The negative coefficient and secure attachment style ($p < 0.01$) entered the regression equation of the developed defense mechanism with a positive coefficient, and the primary maladaptive schemas of mistrust and misbehavior ($p < 0.05$) and punishment ($p < 0.01$) and Also, the ambivalent attachment style ($p < 0.01$) was entered into the regression equation of the psychotic defense mechanism with positive coefficients. Therefore, the absence of an incompatible schema of emotional deprivation and the use of a secure attachment style can predict the use of defense mechanisms developed in adulthood.

Keywords: defense mechanisms, primary maladaptive schemas, attachment styles.